

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția I civilă

Decizia nr. 1790/2015

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 23 septembrie 2015.

Asupra cauzei de față, constată următoarele:

Prin cererea înregistrată la data de 30 ianuarie 2012 pe rolul Judecătoriei sectorului 1 București sub nr. 3527/299/2012, reclamantul L.R. a solicitat instanței ca, în contradictoriu cu pârâții SC E.E.C. SRL, T.H., C.O., C.D. și C.P., să constate caracterul ilicit al faptei săvârșite de aceștia constând în realizarea și publicarea în cotidianul „E.Z.”, în ediția pe suport de hârtie și în ediția on-line, a unui șir de articole defăimătoare, în perioada 22 ianuarie 2012 - 27 ianuarie 2012; să fie obligați pârâții la restabilirea dreptului atins prin publicarea, pe cheltuiuala acestora, sub titlul „Crima ascunsă a familiei L.” a hotărârii de condamnare rămasă definitivă și irevocabilă pronunțată în prezenta cauză, în ziarul „E.Z.”, în ediția pe suport de hârtie și în cea on-line, în șase numere consecutive, în tirajul obișnuit, pe prima pagină, cu aceleași caractere cu care sunt publicate și celelalte articole ale ziarului, precum și prin obligarea pârâților la plata în solidar a sumei de 1.000.000 euro, la cursul B.N.R. din data plății, cu titlu de daune morale.

Prin sentința civilă nr. 3647 din 22 februarie 2013, Judecătoria sectorului 1 București a admis excepția necompetenței materiale invocată de instanță din oficiu și a declinat competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului București, în temeiul dispozițiilor art. 2 lit. b) C. proc. civ., care atribuie competența de soluționare a cauzelor al căror obiect este mai mare de 500.000 lei (în cauza de față fiind în discuție suma de 1.000.000 euro) tribunalului, ca instanță de prim grad.

Cauza a fost înregistrată la data de 12 aprilie 2013 pe rolul Tribunalului București, secția III-a civilă, sub nr. 15099/3/2013.

Prin sentința civilă nr. 977 din 07 iulie 2014, Tribunalul București, secția III-a civilă, a respins acțiunea, ca neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut că reclamantul a promovat prezenta acțiune, întemeiată pe răspunderea civilă delictuală, prin care tinde la repararea prejudiciului ce i-a fost cauzat prin publicarea în cotidianul „E.Z.” a unor articole defăimătoare, în intervalul 22 ianuarie 2012 - 27 ianuarie 2012. În acest sens invocă o exercitare abuzivă, de către pârâți, a dreptului la liberă exprimare, aceștia prezentând într-o manieră agresivă și neconformă cu realitatea faptele care s-au petrecut în urmă cu circa 21 de ani, scopul urmărit fiind acela de distrugere a imaginii sale publice.

Instanța de fond a avut în vedere dispozițiile art. 1349 alin. (1) din N.C.C., reținând că, pentru angajarea răspunderii civile delictuale a unei persoane, trebuie îndeplinite cumulativ următoarele condiții: să fi fost comisă o faptă ilicită, să existe prejudiciu, legătura de cauzalitate între faptă și prejudiciu, precum și vinovăția persoanei sub forma intenției sau a culpei.

S-a constatat, în speță, că pârâții persoane fizice sunt jurnaliști la SC E.C. SRL”, iar potrivit Codului deontologic ziaristul are ca obligație primordială pe aceea de a relate adevărul, această obligație decurgând din dreptul constituțional al publicului de a fi corect informat.

Totodată, potrivit aceluiași Cod deontologic, pot fi date publicității doar acele date de a căror veridicitate ziaristul este sigur și numai după ce, în prealabil, respectivele informații au fost verificate, de regulă, din cel puțin două surse credibile.

Seria de articole publicate în cotidianul „E.Z.”, în intervalul arătat în cererea de chemare în judecată, a fost generată de necesitatea de a se da curs unui interes general, factorul declanșator în acest sens fiind reprezentat de un mesaj primit pe site-ul redacției de la o cititoare care comenta un articol din ziar referitor la accidentul de tramvai produs în luna ianuarie 2012 în care a fost implicat M.L. - tatăl reclamantului, specificându-se de către acea cititoare faptul că și R.L. - petentul din prezenta cauză, ar fi comis un accident de circulație în anul 1991 în zona Otopeni, soldat cu decesul unei persoane.

Instanța a reținut, în raport de dovezile ce au fost administrate pe parcursul judecății că, pornind de la această premisă și față de văditul interes al publicului legat de dezbateră acestei chestiuni, a fost desfășurată de către pârâți o anchetă jurnalistică care a necesitat luarea legăturii cu persoane care au fost martori la producerea acelui accident de circulație, cu foștii lucrători din cadrul poliției, totodată fiind cercetat dosarul aflat la Parchetul General de pe lângă Înalta Curte de

Casație și Justiție, după care, anterior publicării articolelor de către pârâtul C., s-a procedat la contactarea reclamantului pentru a se cunoaște punctul de vedere al acestuia privind chestiunea supusă dezbaterii în presă.

În aceste circumstanțe, s-a apreciat că, prin publicarea articolelor înscrinate, pârâtii și-au îndeplinit obligația de a informa publicul asupra unor aspecte de interes general, fiind bine cunoscut rolul esențial ce revine presei în cadrul unei societăți democratice, cum este societatea românească; or, restrângerea acestui rol nu s-ar justifica decât în situația în care nu este respectată deontologia profesiei de ziarist.

Instanța a avut în vedere la soluționarea prezentei cauze faptul că atât Constituția României, cât și Convenția Europeană a Drepturilor Omului consacră libertatea de exprimare, care implică libertatea de opinie. Exercițarea acestor libertăți este supusă anumitor restricții, ce constituie măsuri necesare în cadrul unei societăți democratice, însă limitările aduse dreptului la liberă exprimare trebuie să îndeplinească cumulativ anumite cerințe.

Articolele publicate de pârâți în cotidianul menționat cuprind și judecăți de valoare ale autorilor, ce sunt considerate de către reclamant ca fiind denigratoare ale demnității sale, însă în jurisprudența C.E.D.O. s-a conturat ideea că libertatea de exprimare a unui jurnalist presupune și o doză de exagerare sau chiar de provocare referitor la judecățile de valoare ce au fost exprimate.

Pe baza materialului probator al cauzei, instanța a constatat buna-credință a pârâților în ceea ce privește veridicitatea informațiilor publicate și în raport de existența unei baze factuale suficiente și că pârâții au respectat deontologia profesională, concluzia fiind că, prin publicarea respectivelor articole, s-a urmărit realizarea unui scop legitim și anume acela de informare a publicului asupra unor chestiuni de interes general, fără a se dori afectarea unor valori nepatrimoniale legate de imaginea sau demnitatea persoanei reclamantului, valori ce sunt ocrotite de lege.

Instanța a reținut și faptul că nu s-a făcut vreo dovadă că respectivele articole publicate în presă ar cuprinde neadevăruri, în realitate aceste articole conțin relatări obținute din surse ce sunt specifice profesiei de ziarist, aspecte verificate din multiplele surse credibile.

Împotriva acestei sentințe a declarat apel reclamantul L.R.

În motivarea cererii sale, apelantul-reclamant a arătat că exercitarea dreptului la libera exprimare a fost abuzivă, prin nerespectarea principiilor și normelor deontologice, având ca efect imediat încălcarea drepturilor sale fundamentale.

Susține că a fost încălcat principiul bunei-credințe în realizarea demersului jurnalistic, pornind chiar de la titlurile alese pentru articole și tonul campaniei denigratoare. Consideră că prin probele administrate s-a demonstrat că scopul acestor articole nu a fost dorința de a aduce în atenția publicului larg corupția din sistemul juridic al României, ci o îndârjire personală a autorilor îndreptată împotriva apelantului-reclamant și a tatălui său.

Arată că niciunul dintre intimați sau vreun alt reprezentant al cotidianului „E.Z.” nu au luat legătura cu reclamantul, cu excepția unui S.M.S., prin care îl informau cu privire la conținutul articolelor, pentru a-i da posibilitatea de a-și expune punctul de vedere.

Invocă încălcarea obligației de informare prealabilă și de a efectua verificări riguroase potrivit Rezoluției nr. 1003/1993 a Consiliului Europei.

Menționează încălcarea prezumției de nevinovăție prin lipsa de obiectivitate a intimaților.

Apelantul-reclamant a arătat că este o persoană particulară chiar dacă prin performanțele sportive a dobândit o recunoaștere în anumite cercuri la nivel național și internațional. Pe de altă parte, prin natura învinuirilor, demersul jurnalistic în discuție depășește cu mult orice limită a unei critici admisibile chiar și pentru persoanele publice.

Articolele publicate în cotidianul „E.Z.” au fost citite de un public larg, au fost preluate de agenții de știri, de multe alte publicații și de posturi de televiziune, iar caracterul consecutiv al relatărilor, de tip serial, a făcut ca publicitatea să capete proporții din ce în ce mai mari.

De asemenea, consideră că a făcut dovada existenței celorlalte elemente ale răspunderii civile delictuale: prejudiciul moral cauzat reclamantului și legătura de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu.

Prin întâmpinare, intimații-pârâți au solicitat respingerea apelului ca nefondat, susținând că articolele au vizat atât mesul justiției în sens larg, cât și evenimentele rutiere cu mare impact la public, modul în care acestea se soluționează, comportamentul unor modele în societate, cu scopul informării publicului asupra aspectelor de interes general, buna credință fiind dată de atitudinea subiectivă a jurnaliștilor în a aprecia ca veridice informațiile publicate și ca fiind credibile

sursele utilizate pentru verificarea informației. Titlurile alese pentru câteva dintre articolele incriminate se circumscriu dozei de exagerare și provocare admise presei atunci când relatează aspecte de interes general. Comunicatul dat ca drept de replică în data de 23 ianuarie 2013 de către apelantul-reclamant a fost integral publicat.

Intimații-pârâți au arătat că baza factuală constând în existența unui accident cu victimă umană soluționat pe motive procedurale prin neînceperea urmăririi penale, neconcordanțele din cadrul materialelor de cercetare penală, climatul de suspiciune ce a dominat familia victimei G.M. sunt aspecte ce au fost demonstrate prin materialul probator administrat.

Astfel, s-a declanșat o anchetă jurnalistică în cadrul căreia, anterior publicării, a avut loc interviuarea unor persoane implicate în respectivul accident, s-au consultat personalități în domeniul judiciar, s-a consultat dosarul, apelantul-reclamantul a fost contactat prin S.M.S. de către intimatul C. în vederea ascultării punctului de vedere al acestuia.

Față de afirmația apelantului-reclamant privind încălcarea prezumției de nevinovăție, intimații-pârâți au arătat că au comunicat cititorilor șansele slabe de a fi rejudecat cazul, astfel cum au fost acestea prezentate de specialiștii interviuați, ca atare nu se pune problema vinovăției acestuia, decât poate din punct de vedere moral.

Intimații-pârâți au solicitat instanței să constate că nu sunt întrunite condițiile răspunderii civile delictuale, în special fapta ilicită și vinovăția, neexistând în speța de față o exercitare abuzivă a dreptului la liberă exprimare.

Prin Decizia nr. 505/A din 18 noiembrie 2014 a Curții de Apel București, secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie, a fost respins ca nefondat apelul declarat de reclamant pentru următoarele considerente:

În ceea ce privește situația de fapt, instanța de apel a reținut că la data de 22 ianuarie 2012, pe prima pagina a variantei on-line a publicației „E.Z.”, a apărut articolul intitulat: „Crima L.: o fată ucisă într-un accident rutier și o familie batjocorită. «R.L. mi-a omorât fiica!»”, articolul fiind semnat de către intimații-pârâți T.H., C.O. și C.D.

La data de 23 ianuarie 2012, articolul publicat la data de 22 ianuarie 2012 a fost retras de pe pagina de internet a publicației „E.Z.”, în locul acestuia fiind publicat un alt articol, intitulat: „Crima ascunsă a familiei L.: o fată a murit, iar dosarul - îngropat!”, articolul fiind semnat de către intimații-pârâți T.H., C.O. și C.D. De asemenea, a fost publicat și în varianta pe suport de hârtie, pe pagina întâi și pe paginile a opta și a nouă.

La aceeași dată, 23 ianuarie 2012, au mai fost publicate alte două articole, în varianta on-line a publicației „E.Z.”, intitulate: „Onoarea pierdută a familiei L.”, semnat de T.H. și „Noi dezvăluiri despre R.L.: a mai comis un accident fără permis”, semnat de intimatul-pârât C.D. În cursul serii de 23 ianuarie 2012, în varianta on-line a publicației a apărut un nou articol semnat de cei patru intimați-pârâți (anunț al articolului de a doua zi), intitulat: „Blatul familiei L. cu legea. Cum a fost măsluit dosarul”.

La data de 24 ianuarie 2012, în varianta pe suport de hârtie a publicației „E.Z.” a apărut, pe pagina întâi și pe paginile a opta și a nouă, articolul intitulat „Blatul familiei L. cu legea: cum s-a mușamalizat dosarul”, semnat de intimații-pârâți C.D. și C.O. Același articol, extins, a apărut și în varianta on-line și a fost semnat de intimați-pârâți.

La aceeași dată, în varianta on-line a publicației „E.Z.”, a apărut articolul intitulat „Bombă în «cazul L.»: Autoritățile reacționează, iar «dosarul M.» ar putea fi redeschis”, semnat de intimații-pârâți C.P. și C.D. Articolul a fost reluat și în ediția on-line de a doua zi, 25 ianuarie 2012.

La data de 25 ianuarie 2012, în varianta pe suport de hârtie a publicației „E.Z.”, a apărut, pe pagina întâi și pe pagina a treia, articolul intitulat „Procurorul E. redeschide cazul L.”, semnat de intimatul-pârât C.P. Articolul a apărut și în varianta on-line a publicației, semnat de intimații-pârâți C.P. și C.D.

La data de 26 ianuarie 2012, în varianta pe suport de hârtie a publicației „E.Z.” a apărut, pe paginile întâi și a șaptea, articolul intitulat „Martorul-cheie: «R. a fost la volan. Avea viteza și a intrat pe contrasens»”, semnat de intimații-pârâți T.H. și C.O. Același articol este publicat și în varianta on-line și a fost semnat de intimații-pârâți T.H., C.O. și C.D.

La aceeași dată, în varianta on-line a publicației „E.Z.” a apărut articolul semnat de intimatul-pârât T.H. și intitulat „Onoarea pierdută a familiei L. (II)”

La data de 27 ianuarie 2012, în varianta pe suport de hârtie a publicației „E.Z.”, a apărut, pe paginile întâi, a opta și a nouă, articolul intitulat „Anchetatorii au zis că victima a fost pericol rutier!”, semnat de intimatul-pârât C.P., cu mențiunea ca au contribuit și intimații-pârâți T.H., C.O. și C.D. Un articol cu conținut identic a fost publicat și în varianta on-line, sub titlul „Superdezvăluire: «Dosarul L.» abundă în aberații: locul accidentului a fost mutat, iar viteza - calculată după o revistă!”, semnat de cei patru intimați-pârâți persoane fizice.

Tot la data de 27 ianuarie 2012, în ediția on-line a publicației, a apărut articolul „Ce se mai poate face în «Dosarul L.»”, semnat de intimatul-pârât T.H.

În drept instanța de apel a analizat cauza nu numai prin prisma prevederilor art. 998-999 C. civ. de la 1864, ci și ale art. 30 alin. (1) din Constituție, conform căruia „libertatea de exprimare a gândurilor a opiniilor sau a credințelor sunt inviolabile,” precum și ale dispozițiilor alin. (6) al aceluiași text de lege, potrivit căruia „libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la imagine”. Art. 31 din Constituție mai prevede că dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit și că mijloacele de informare în masă sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice.

Totodată, în conformitate cu dispozițiile art. 20 alin. (1) din Constituție, a apreciat că aceste texte de lege trebuie interpretate și aplicate în concordanță cu jurisprudența C.E.A.D.O., pentru că libertatea de exprimare este garantată și de art. 10 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului, care prin paragraful al doilea permite statelor să aducă anumite limitări acestei libertăți, cu condiția să respecte cerințele prevăzute de Convenție pentru valabilitatea lor. Astfel, s-a prevăzut că „exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru (...) protecția reputației sau a drepturilor altora (...)”.

În acest cadru legal, instanța de contencios european al drepturilor omului a acordat o deosebită atenție specificității activității presei, arătând că, pentru a fi convențională, ingerința în libertatea de exprimare trebuie să îndeplinească trei condiții cumulative prevăzute de paragraful 2 al art. 10 și anume: măsura să fie prevăzută de lege, să urmărească unul din scopurile legitime prevăzute în paragraful 2 și să fie necesară într-o societate democratică pentru atingerea lor.

Unul din scopurile legitime prevăzute în paragraful 2 este protecția reputației altora.

În ceea ce privește necesitatea măsurii într-o societate democratică, citând jurisprudența Curții, instanța de apel a arătat că libertatea de exprimare este supusă excepțiilor prevăzute de paragraful 2 al art. 10, care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restricții trebuie stabilită în mod convingător (cauzele Tammer împotriva Estoniei, hotărârea din 6 februarie 2002, Nilsen și Johsen împotriva Norvegiei, hotărârea din 25 noiembrie 1999, Ligens împotriva Austriei, hotărârea din 8 iulie 1986). Adjectivul „necesară” cu referire la calificarea ingerinței ca necesară într-o societate democratică implică o nevoie socială imperioasă.

În aceste condiții, s-a apreciat că trebuie avută în vedere realizarea unui just echilibru între, pe de o parte, protecția dreptului consacrat de articolul 10 și, pe de altă parte, aceea a dreptului la reputație al persoanelor vizate, care, ca element al vieții private, este garantat de articolul 8 al Convenției.

Instanța de apel a indicat standardele libertății de exprimare fixate prin jurisprudența C.E.D.O., astfel cum rezultă din următoarele hotărâri:

1. În cauza Liviu Petrina împotriva României, prin hotărârea din 14 octombrie 2008, a fost constatată încălcarea art. 8. În considerentele hotărârii Curtea a apreciat că libertatea de exprimare constituie una din bazele esențiale ale unei societăți democratice și că această libertate este valabilă nu numai pentru „informațiile” sau „ideile” strânse cu bunăvoință sau considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru acelea ce scandalizează, șochează sau neliniștesc. (...) Presa joacă un rol esențial într-o societate democratică: dacă nu trebuie să depășească anumite limite, fiind vorba în special de apărarea reputației și drepturilor altuia, îi revine totuși sarcina de a comunica, respectându-și obligațiile și responsabilitățile, informațiile și ideile asupra tuturor chestiunilor de interes general. Libertatea jurnalistică cuprinde și posibila recurgere la o anumită doză de exagerare, ba chiar de provocare.

Curtea a considerat că obligația pozitivă ce decurge din art. 8 din Convenție trebuie să intre în discuție dacă afirmațiile în cauză depășesc limitele criticilor acceptabile în temeiul art. 10 din Convenție.

În practica sa, Curtea a distins între fapte și judecăți de valoare. Dacă concretețea primelor se poate dovedi, cele din urmă nu-și pot demonstra exactitatea. Pentru judecățile de valoare, această cerință este irealizabilă și aduce atingere libertății de opinie în sine, element fundamental al dreptului asigurat de art. 10.

Faptul de a acuza anumite persoane implică obligația de a furniza o bază reală suficientă iar o judecată de valoare se poate dovedi excesivă dacă este lipsită total de o bază reală.

2. În cauza Sipoș împotriva României, hotărârea din 3 mai 2011, C.E.A.D.O. a constatat încălcarea art. 8 din Convenție, reținând că afirmațiile din comunicatul de presă au depășit limita acceptabilă și că instanțele interne nu au reușit să găsească un echilibru între protecția dreptului reclamantei la reputație și libertatea de exprimare (protejată de articolul 10

din Convenție).

3. Prin hotărârea din 14 ianuarie 2014, pronunțată în cauza Lavric împotriva României, Curtea a constatat încălcarea art. 8 din Convenție prin faptul că instanța națională nu a sancționat afirmațiile calomnioase ale unui jurnalist la adresa reclamantei în legătură cu funcția sa de procuror.

Reamintind distincția clară dintre judecăți de valoare și imputarea unor fapte concrete, Curtea a subliniat că, inclusiv în cazul în care o afirmație poate fi considerată ca o judecată de valoare, trebuie să existe o bază factuală suficientă să o susțină, în caz contrar aceasta fiind una excesivă (Pedersen și Baadsgaard împotriva Danemarcei).

De asemenea, Curtea a remarcat că acuratețea informațiilor nu a fost verificată înainte de a fi publicate, iar reclamantei nu i-a fost oferită posibilitatea de a răspunde la acuzațiile ce i-au fost aduse prin presă.

4. În schimb, în cauza Cornelia Popa împotriva României, hotărârea din data de 29 martie 2011, prin care Curtea a constatat violarea art. 10 din Convenție.

Curtea a arătat că, pentru a se bucura de protecția oferită de Convenție, judecățile de valoare nu trebuie să se bazeze pe fapte inexacte. În același timp, însă, în ceea ce privește afirmațiile verificabile, Curtea nu ia în considerare numai adevărul obiectiv al acestora, ci și atitudinea subiectivă a reclamantului. Prin urmare, criteriul bunei-credințe tinde să fie mai important decât exactitatea afirmațiilor în a determina dacă exercitarea libertății de exprimare se menține sau nu în limitele stabilite de art. 10. În speța în discuție, Curtea a stabilit că jurnalista a acționat cu bună-credință, informând publicul cu privire la un subiect de interes general și că respingerea acestui beneficiu a constituit o interpretare prea formalistă a Convenției, raportat la faptul că „victima” articolului era magistrat.

5. De asemenea, în cauza Gabriel Andreescu împotriva României, hotărârea din 8 iunie 2010, Curtea a constatat încălcarea art. 10 din Convenție.

Curtea a constatat că ingerința autorităților naționale în exercițiul libertății de exprimare al reclamantului era prevăzută de lege și urmarea un scop legitim - protejarea reputației lui A.P.

Cu privire la caracterul „necesar și suficient” al motivelor ce justificau ingerința, ea a considerat că discursul reclamantului s-a înscris într-un context special al unor dezbateri la nivel național pe o temă de interes general și deosebit de sensibilă.

Curtea a constatat că afirmațiile reclamantului conțineau un amestec de fapte și judecăți de valoare și că acesta a atenționat publicul că nu va relata anumite certitudini, ci își va exprima propriile îndoieli. Afirmațiile sale aveau o bază factuală, fiind susținute prin raportări atât la comportamentul lui A.P. cât și la fapte a căror existență nu a fost contestată. În acest context, Curtea a considerat că reclamantul a acționat cu bună-credință, scopul conferinței fiind acela de a informa publicul cu privire la o temă de interes general.

6. Aceeași situație s-a reținut a fi și în privința hotărârii din 23 martie 2013 pronunțate în cauza Niculescu - Dellakeza împotriva României.

Curtea a evidențiat faptul că intenția reclamantului a fost de a informa publicul cu privire la activitatea acestei instituții și problemele actorilor care activează în cadrul acesteia.

Curtea a apreciat afirmațiile reclamantului ca fiind un melanj între judecăți de valoare și imputări de fapt, remarcând încercarea reclamantului de a-și susține cu elemente de fapt alegațiile, ceea ce conduce la ideea că acesta a acționat cu bună-credință. În acest sens, existența rezultatelor controlului financiar și începerea cercetărilor penale indică faptul că afirmațiile reclamantului nu au fost total lipsite de fundament.

Totodată, deși unele aserțiuni ale reclamantului aveau caracter ofensator, Curtea a apreciat că reclamantul nu a depășit doza de exagerare și provocare admisibilă, prin raportare la chestiunile pe care acesta a dorit să le supună dezbaterii prin intervențiile sale din presă.

7. În cauza Bugan împotriva României, hotărârea din 12 februarie 2013, Curtea a constatat, de asemenea, încălcarea art. 10 din Convenție.

Curtea a apreciat că, deși unele comentarii ale reclamantului făceau referire la viața privată a victimei, totuși, limbajul folosit de reclamant a rămas în limitele acceptabile ale libertății de exprimare recunoscute ziariștilor.

Aplicând aceste considerații de ordin teoretic în cauza de față, instanța de apel a reținut că în articolul din 27 ianuarie

2012 intimații-pârâți au reprodus în întregime rezoluția procurorului de neîncepere a urmăririi penale din 18 mai 1992 în legătură cu accidentarea mortală, în ziua de 16 septembrie 1991, a numitei M.G., prin care s-a reținut că: „din actele dosarului rezultă că la ieșirea de pe strada pe care locuia a intenționat să traverseze Șoseaua Națională prin loc nemarcat, fără a se asigura dacă pe prima jumătate de șosea din partea stângă, respectiv dinspre Balotești spre Otopeni, nu circulă vreun autovehicul. Victima, în intenția ei de a traversa șoseaua, pentru a merge în stația autobuzului de transportul în comun a apărut în conul de lumină al farurilor autoturismului la o distanță mult prea insuficientă pentru luarea măsurilor necesare evitării impactului. În lipsa oricăror restricții rutiere, circulând pe șosea cu prioritate, autoturismul nu ar fi fost implicat în accident dacă, în mod teoretic, ar fi fost condus cu o viteză de 45 km/h. De menționat, deci, că chiar dacă autoturismul ar fi fost condus cu o viteză sub 80 km/h, impactul nu putea fi evitat decât sub 45 km/h. Ipotetic, expertiza a concluzionat că înaintea impactului e posibil ca autoturismul să fi fost condus cu o viteză de 80-100 km/h. Urmele de frână, cât și cele de virare spre stânga dovedesc manevrele corect efectuate ale conducătoarei pentru evitarea impactului”. Ziariștii care au consultat dosarul au constatat că au fost audiați martori, care au declarații aproape identice și că au fost efectuate două expertize de specialitate. Este publicată și o schiță, din care rezultă că locul impactului și petele de sânge se aflau pe direcția de mers a autovehiculului.

În primul articol, cel din 22 ianuarie 2012, intimații-pârâți au arătat că R.L. este acuzat că, în 1991, ar fi accidentat mortal o fată de 23 ani. Pentru a scăpa de închisoare (dat fiind că ar fi fost băut și cu permisul suspendat), ar fi declarat polițiștilor că la volan s-a aflat soția sa însărcinată. Articolul face referire la declarațiile martorilor oculari (pe care nu îi nominalizează) și la declarația unui polițist (al cărui nume, de asemenea, nu este indicat), care a declarat: „Chiar dacă fata a traversat printr-un loc nemarcat, conducătorul auto trebuia să conducă până la evitarea oricărui pericol, așa cum prevedea atunci legea”.

Primul articol din 23 ianuarie 2012 se bazează pe interviul luat tatălui victimei, Lincu Miu, care a făcut, de asemenea, referire la martori oculari nenominalizați, precum și la fapte percepute personal, cum ar fi faptul că R.L. i-a oferit o sumă de bani, că s-a făcut reconstituirea accidentului în lipsa sa și că, deși a făcut mai multe memorii la organele competente, nu a reușit să aducă dosarul în fața unei instanțe judecătorești.

Într-un alt articol publicat la aceeași dată, s-a făcut vorbire de un alt accident care ar fi fost comis de R.L., iar a doua zi a fost publicată declarația lui C.S., coleg de cameră al lui R.L. la Sportul Studentesc timp de șase ani, care a arătat că acesta „era un șofer de coșmar, că a mai avut un accident și, ca și acum, a pasat responsabilitatea pe umerii altcuiva. Cel mai grav este faptul că se urca fără emoții la volan fără a avea permis de conducere”.

Tot pe 24 ianuarie 2012 au fost publicate, în oglindă, declarațiile polițistului Ion Ioniță, cel care a făcut propunerea de neîncepere a urmăririi penale și ale unui polițist din Otopeni, care a lucrat în ziua în care a avut loc accidentul și a fost acolo imediat după accident. Primul a declarat că accidentul a avut loc în afara localității, că șoferii erau obligați să încetinească doar dacă era un autobuz în stație, că victima a ieșit brusc în fața mașinii și că datele tehnice ale mașinii erau conforme cu normele și că toate probele au arătat că victima a traversat neregulamentar. Cele de-al doilea a declarat că accidentul a avut loc în localitate, că viteza maximă admisă în acel loc era de 60 km/h și că, oricare ar fi fost situația, trebuia începută urmărirea penală pentru ucidere din culpă, se putea stabili culpă comună și cazul ajungea în instanță.

De asemenea, a fost menționat memoriul redactat de avocatul tatălui victimei, adresat Comisiei de Litigii a Parlamentului, care cuprindea critici de specialitate la adresa soluției de neîncepere a urmăririi penale. În cuprinsul acestuia sunt citate pasaje din referatul cu propunerea de neîncepere a urmăririi penale: „În dimineața zilei de 16 septembrie 1991, orele 7.00 organele de poliție au fost sesizate telefonic de faptul că pe DN 1 șoseaua București - Ploiești în zona carosabilă «Podul Măgura» s-a produs un accident rutier. Deplasându-se la fața locului, au stabilit că imediat după podul amintit, pe sensul dinspre com. Balotești către Otopeni, a Drumului Național, autoturismul a accidentat mortal pe M.G. Carosabilul în zona amintită era în stare uscată, avea o lățime totală de 22,40 m și nu era marcat. Pe carosabil, pe sensul dinspre Balotești către Otopeni la circa 1 m după balustrada podului Măgura și 9,40 m față de acostamentul din dreapta, s-a găsit o urmă de frânare în lungime totală de 60,20 m. Această urmă de frânare după circa 40 m de la început descrie o curbă ușoară la stânga și în ultima porțiune era paralelă cu o altă urmă de frânare, pe distanța totală de 12,80 m. La circa 3 m după sfârșitul celor două urme de frânare, pe carosabil s-a găsit o pată de sânge de circa 30 cm. Această pată se afla aproximativ la 1 m față de axul drumului în sensul opus celui pe care se găseau urmele de frânare. Orientativ, locul accidentului a fost localizat în zona de carosabil între stațiile de autobuz R.A.T.B. Balotești C.F.R. coborâre și Balotești CFR urcare, situate pe sensul opus față de urmele de frânare. La circa 800 m înainte de a intra în com. Otopeni, când autoturismul ajunge în zona podului Măgura, conducătoarea auto vede apărând în lumina farurilor victima M.G. Aceasta se află în traversarea carosabilului de la dreapta la stânga față de vehicul, în mers rapid și printr-un loc nepermis pietonilor. Conducătoarea auto, sesizând pericolul creat de victimă, o

atenționează cu claxonul, însă aceasta nu se oprește din deplasare. Atunci L.A.M. acționează puternic frâna de serviciu și apoi virează stânga, încercând evitarea impactului. Această manevră însă, datorită distanței mici și a timpului scurt avut la dispoziție, nu ajută și victima este lovită cu colțul din dreapta față, ridicată și lovită de parbriz, după care este proiectată pe carosabil. Vehiculul rulează înfrânat circa 68,20 m, după care datorită virajului la stânga se oprește cu jumătate din față oblic pe axul drumului, pe sensul Otopeni”.

În articolul din 25 ianuarie 2012 a fost publicată știrea că M.I., prim-procuror al procurorului general al României a cerut căutarea dosarului pentru a-l reanaliza, precum și opinia procurorului L.S. că soluția de neîncepere a urmăririi penale a fost una greșită. În aceeași zi au fost publicate și părerile a trei experți, nenominalizați, din care primii doi au susținut că autoturismul ar fi avut o viteză de 120 km/h, iar cel de-al treilea că nu ar fi putut fi mai mică de 118 km/h, fiind prezentată și formula de calcul, care pornește de la distanța de frânare, de 68,20 m ($x = 245 \times 0,6 \times 9,8$).

În articolul din 26 ianuarie 2012 a fost publicată declarația lui Ștefan Păduraru, care a susținut că se afla într-un autoturism ce venea din sens opus împreună cu alte persoane, că a văzut că R.L. se afla la volan, că acesta a încercat să evite un câine și că din această cauză a pierdut controlul mașinii și a intrat pe contrasens, accidentându-o astfel pe G.M., care trecuse deja în traversare doi metri de linia continuă pe sensul opus (ceea ce ar însemna că locul impactului cu autoturismul ar fi fost într-un alt loc decât cel stabilit de organele judiciare, adică pe contrasens în raport de direcția de deplasare a mașinii până la accident). De asemenea, acesta a declarat că nu a vrut să depună atunci mărturie pentru că era prieten cu nașul lui M.L., dar a vrut să ajute poliția să descopere adevărul ducând doi martori care au fost cu el în mașină și văzuseră același lucru, însă anchetatorul Ion Ioniță i-ar fi spus: „la-ți martorii și du-te, fiindcă dosarul e făcut! Dumneata știi că M.L. este ofițer onorific la Dinamo? Sună telefoanele!”.

Tot pe 26 ianuarie 2012 au fost publicate aspectele reținute de ziaristi din consultarea efectivă a dosarului, și anume că nu se cunoaște cu exactitate numele procurorului, că martorii au fost audiați la 6 luni de la producerea accidentului, că cea de-a doua expertiză, care a ajuns la concluzia că viteza de deplasare a autovehiculului ar fi fost cu 23 km/h mai mică, a folosit o formulă de calcul ciudată, luată dintr-o revistă și nu algoritmul consacrat și că polițistul Ion Ioniță a fost avansat în grad chiar în cursul anchetei.

Printr-un articol din 27 ianuarie 2012, ziaristii și-au exprimat speranța redeschiderii cazului.

Concluzia instanței de apel asupra celor expuse anterior este aceea că ziaristii și-au fundamentat opiniile exprimate în cadrul articolelor incriminate pe afirmațiile făcute de martori (tatăl victimei- chiar legea penală permițând audierea rudelor, respectiv o persoană care pretinde că a văzut efectiv accidentul), pe părerile unor experți tehnici, ale unor polițiști, ale unui avocat (exprimată în memoriu), ale unui procuror, și în final pe înscrisurile din dosarul penal pe care l-au studiat. De altfel, și în cadrul anchetelor efectuate de organele de urmărire penală se folosesc metode similare de obținere a unor informații, ceea ce dovedește seriozitatea acestora și faptul că știrile au fost bazate pe mijloace adecvate de demonstrare în sensul art. 4 din Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1003/1993 privind etica jurnalistică, prin urmare sursele fiind credibile. Este adevărat că aceste surse nu au fost prezentate de la început, însă nici afirmațiile din articole nu au fost atât de categorice de la început, existând o creștere graduală a imputărilor factuale pe măsura prezentării unor noi mijloace de probă, astfel încât maniera în care au procedat ziaristii este una corespunzătoare (iar nu la cele mai înalte standarde).

Prin urmare, s-a constatat de către instanța de apel că au existat anumite indicii în legătură cu faptele imputate reclamantului (referitoare, pe de o parte, la modul în care a avut loc accidentul și pe de altă parte, la modul în care s-a desfășurat urmărirea penală).

Pomind de la datele obținute în urma anchetei jurnalistice, ziaristii au tras concluzia că versiunea familiei victimei M.G. în legătură cu dinamica accidentului este cea corectă, iar nu cea reținută de organele penale. Chiar dacă afirmațiile ziaristilor în legătură cu faptele (iar nu judecățile de valoare) imputate reclamantului nu sunt sprijinite de probe absolute, ele apar, în aprecierea instanței de apel, ca ipoteze pe care le-au formulat ziaristii, în cadrul și în limitele exercițiului liber al dreptului de exprimare. Atâta timp cât au prezentat raționamentul care a stat la baza unor asemenea concluzii, făcând referire deopotrivă la poziția exprimată de reclamant (care este versiunea oficială), jurnaliștii au fost de bună-credință, lăsând cititorului posibilitatea de a face propria apreciere asupra faptelor prezentate. De altfel, comentariile care au urmat articolelor publicate on-line au fost atât nefavorabile apelantului-reclamant (cea mai mare parte), cât și favorabile acestuia.

De aceea s-a considerat, de către instanța de apel, că nu se poate susține că apelantul-reclamant a fost acuzat în cuprinsul articolelor publicate de săvârșirea unor fapte determinate fără a se furniza o bază factuală suficientă, întrucât aceasta nu trebuie să fie precisă, fiabilă și solidă, cu aceeași forță probantă ca cea care ar conduce la condamnarea sa

de către o instanță judecătorească, și nici că judecata de valoare reprezentată de raționamentul deductiv al ziaristilor ar fi excesivă, fiind lipsită total de fundament. Din același considerent, nu s-a reținut nici că jurnaliștii au prezentat faptele imputate ca adevăruri certe.

Se arată că este inadmisibil ca un ziarist să nu poată formula judecăți critice de valoare decât sub condiția demonstrării veridicității (Hotărârea Lingens împotriva Austriei din 8 iulie 1986, seria A nr. 103, pag. 28, alin. 46 - citat în paragraful 49 din hotărârea din 9 septembrie 1999 pronunțată în cauza I. Dalban împotriva României). Nu în ultimul rând, a fost luată în considerare dificultatea dovedirii unor fapte de natura celor imputate reclamantului, astfel că a impune ziaristului obținerea unor probe absolute ar constitui, cu atât mai mult într-un asemenea caz, o limitare nejustificată a dreptului la liberă exprimare. Nedispunând de mijloacele pe care le au organele de cercetare penală, nu pot fi verificate toate detaliile care reies din ancheta jurnalistică, cum ar fi împrejurarea că tatăl apelantului-reclamant, Lucescu Mircea, s-ar fi întors din Italia la data producerii accidentului.

În aceste condiții, instanța de apel nu a reținut reaua-credință a intimaților-pârâți, considerând că aceștia au urmărit să supună atenției cititorilor subiecte de interes public, respectiv moartea unui om și funcționarea justiției în sens larg. Motivația lor a fost ideea de a se face dreptate, ceea ce presupune, în mod inerent, pedepsirea celor vinovați. Această motivație nu este exclusă (ci se adaugă la) aspectul că ancheta jurnalistică ar fi fost declanșată de părerea negativă pe care ziaristul o are despre o anumită persoană (în speță, presupusa aroganță). Important e ca ziaristul să nu fi avut numai intenția de a afecta în mod gratuit reputația persoanei vizate, ceea ce nu s-a dovedit (buna-credință prezumându-se). De altfel, cerința impusă de Curtea Europeană pentru a constata că art. 10 a fost respectat este aceea a existenței unei baze factuale suficiente, care creează convingerea jurnalistului că faptele prezentate sunt reale, punând un semn de egalitate între aceasta și buna-credință, în contextul dezbaterii unor chestiuni de interes general.

Tot ca urmare a existenței unei baze factuale suficiente este considerată acceptabilă doza de exagerare și este admis, ca fiind în limite acceptabile, limbajul folosit de ziarist, în cauză fiind în discuție numai termenii folosiți în titlurile articolelor, care sunt însă menite să stârnească interesul cititorilor.

Sub un alt aspect, Curtea de apel a reținut că la data de 23 ianuarie 2012 a fost publicat și un articol cuprinzând declarația de presă a apelantului-reclamant, prin care a solicitat să îi fie lăsată familia în pace și a arătat că articolele cuprind neadevăruri, subliniind faptul că procurorul a dispus neînceperea urmăririi penale. S-a considerat că nu se poate aprecia că nu au fost prezentate punctele de vedere ale tuturor părților implicate, cel al apelantului-pârât confundându-se cu versiunea oficială (așa cum s-a dovedit prin declarația de presă ulterioară), care prin concept este și prezentată în momentul în care este combătută. Încă de la început s-a arătat că soluția dată de organele penale a fost favorabilă apelantului-reclamant, familia victimei având însă o altă părere, pe care jurnaliștii au considerat-o justificată.

De asemenea, instanța de apel a considerat că termenul de „crimă” a fost folosit în sensul de faptă care a condus la decesul unei persoane, iar nu de infracțiune de ucidere din culpă, intimații-pârâți nefăcând afirmația că apelantul-reclamant ar fi vinovat de producerea accidentului - cea mai categorică susținere fiind aceea dintr-un articol din 26 ianuarie 2012 în legătură cu dinamica accidentului, în sensul că a condus cu viteză excesivă un autoturism, a intrat pe celălalt sens și a accidentat mortal o femeie de 23 ani (care traversa totuși printr-un loc nemarcat), astfel nu se poate reține că ziaristii au formulat verdicte cu privire la vinovăția acestuia. Chiar tatăl victimei este nemulțumit doar de neluarea în considerare a unor aspecte de fapt din propria versiune, fără a fi sigur de soarta pe care ar fi avut-o procesul dacă ar fi ajuns în instanță. De altfel, aproape toate articolele exprimă ideea că se fac dezvăluiri senzaționale în legătură cu accidentul care a avut loc în anul 1991 și fac trimitere, expres sau implicit, la soluția deja pronunțată, finalitatea lor declarată fiind aceea a redeschiderii anchetei.

S-a avut în vedere și faptul că limitele critice acceptabile sunt mai largi în cazul persoanelor care, „acceptând să dea interviuri, au ieșit în arena publică” față de individul obișnuit (cauza Wirtschafts-Trens Zeitschriften-Verlagsgesellschaft M.B.H. împotriva Austriei, hotărârea din 13 decembrie 2005). Nivelul de toleranță a criticii acestora este mai ridicat. Totodată, instanța de apel a avut în vedere că săvârșirea unui accident (într-un loc public) și influențarea anchetei penale (relația cu o autoritate publică), ca imputații factuale aduse apelantului-reclamant, nu țin de viața sa privată.

Reținând în aceste condiții că jurnaliștii și-au exercitat un drept prevăzut de Constituție și anume dreptul la exprimare, ceea ce constituie o cauză care înlătură caracterul ilicit al faptei, instanța de apel a constatat că, sub aspectul publicării articolelor indicate în cererea de chemare în judecată, nu sunt întrunite elementele răspunderii civile delictuale, respingând apelul ca nefondat.

Împotriva acestei hotărâri a declarat recurs reclamantul.

În motivarea recursului, reluând descrierea situației de fapt prin prezentarea articolelor denigratoare, reclamantul critică

decizia instanței de apel ca fiind nelegală, prin prisma motivelor prevăzute de către art. 304 pct. 7 și 9 C. proc. civ., sub următoarele aspecte:

I. Hotărârea nu cuprinde motivele pe care se sprijină și cuprinde motive contradictorii ori străine de natura pricinii.

Susține recurentul reclamant că instanța de apel pornește de la premisa corectă că rolul instanței de judecată în cauze având ca obiect delictele de presă este acela de a asigura un just echilibru între, pe de o parte, protecția dreptului consacrat de articolul 10 și, pe de altă parte, aceea a dreptului la reputație al persoanelor vizate, care, ca element al vieții private, este garantat de articolul 8 al Convenției.

Însă, pentru a verifica în ce măsură este menținut acest echilibru, în jurisprudența C.E.A.D.O. s-au conturat anumite criterii de apreciere, care trebuie avute în vedere de instanțele naționale, inclusiv de către instanța de apel. În prima parte a considerentelor, instanța de apel face referire la o serie de hotărâri ale C.E.A.D.O., hotărâri care nu prezintă relevanță pentru justa soluționare a cauzei și devin străine de natura pricinii în condițiile în care nu se raportează printr-un raționament juridic explicit și pertinent la particularitățile speței deduse judecătii. Niciuna dintre hotărârile prezentate nu cuprinde suficiente elemente comune cu cauza de față încât să justifice prezentarea acestora în mod exhaustiv în considerente, înlocuind practic raționamentul juridic al instanței de apel care nu a prezentat și argumente pertinente care să conducă la soluția de respingere a apelului.

Din perspectiva legislației incidente cu privire la etica jurnalistică, Codul deontologic al profesiei de jurnalist și Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1003/1993, instanța de apel, raportându-se la tehnicile de investigație în materie penală, se abate de la chiar principiile fundamentale, a căror încălcare a fost reclamată prin cererea introductivă de instanță și de la esența acestei cauze, ce ține exclusiv de modalitatea de exercitare a profesiei de jurnalist de către intimați.

Instanțele de fond și apel aveau obligația de a aprecia caracterul ilicit al faptelor săvârșite prin prisma analizării modului de îndeplinire de către intimații-pârâți a obligațiilor specifice ce le revin potrivit profesiei lor. A pune un semn de egalitate între rolul presei și rolul organelor de anchetă penală indică faptul că instanța de apel pornește de la o premisă fundamental greșită, și anume că pentru a verifica în ce măsură au fost încălcate drepturile recurentului-reclamant trebuie să reanalizeze în ce măsură a fost corect efectuată cercetarea penală cu privire la accidentul rutier ce a făcut obiectul articolelor publicate. În decizia recurată se face referire la existența unor indicii în legătură cu faptele „imputate” recurentului-reclamant, însă lipsește cu desăvârșire analiza calificată pe care instanța de apel ar fi trebuit să o facă atât cu privire la modalitatea de obținere și prezentare publicului larg a acestora de către intimați, cât și cu privire la atingerile aduse drepturilor recurentului-reclamant.

Argumentul instanței de apel, expus în cadrul considerentelor, privind dificultatea dovedirii unor fapte de natura celor imputate recurentului-reclamant, este de asemenea străin de natura cauzei. Recurentul-reclamant nu a susținut că abuzul demersului jurnalistic, și încălcarea drepturilor sale la demnitate, onoare și imagine se întemeiază pe lipsa unor „probe absolute”; astfel cum rezultă din chiar cererea de chemare în judecată, motivul invocat este cel al nerespectării principiilor și normelor deontologice ale profesiei de jurnalist.

În ceea ce privește încălcarea principiului bunei-credințe în exercitarea demersului jurnalistic, instanța de apel reține că, pe de o parte, buna-credință se prezumă - de unde se deduce implicit că recurentul nu a răsturnat această prezumție prin probatoriul administrat, iar pe de altă parte, că baza factuală ar fi fost suficientă pentru publicarea de informații cu caracter cert sau de judecătii de valoare. Ca atare, motivarea instanței de apel poate fi rezumată la următoarele argumente: jurnaliștii nu au urmărit doar denigrarea recurentului-reclamant, demersul lor invocând existența unui interes public („moartea unui om și funcționarea justiției în sens larg”) - omițând a analiza resortul intern care a condus la investigațiile pretins efectuate, precum și relevanța demersului însuși din perspectiva celor 21 de ani scurși de la data evenimentelor relatate; au efectuat cercetări corespunzătoare din perspectiva unei anchete penale - dar nu analizează legalitatea și temeinicia investigațiilor din perspectiva unui demers jurnalistic adus la cunoștința publică într-un cotidian național; au avut la dispoziție o bază factuală suficientă pentru a se justifica utilizarea unor termeni denigratori - fără a se argumenta în ce măsură fiecare dintre aceste elemente factuale prezenta suficientă credibilitate și relevanță; dreptul la replică al recurentului-reclamant a fost publicat - fără a se argumenta în ce măsură momentul și modalitatea publicării acestui drept la replică au îndeplinit exigențele profesionale. Or atare motivare este vădit lacunară sub aspectul stabilirii finei linii de demarcație între dreptul la demnitate, onoare și imagine a recurentului-reclamant, pe de-o parte, și dreptul la liberă exprimare al intimaților, în calitatea lor de jurnaliști, pe de altă parte.

Deși la dosarul cauzei a fost depus, de către intimați, comentariul cititoarei care ar fi condus la demararea investigațiilor jurnalistice iar, din lectura textului, rezultă cu claritate că acest comentariu făcea referire la un accident săvârșit de „nora

lui M.L.", instanța de apel a ales să ignore cu desăvârșire acest aspect, bazându-și întregul raționament pe prezumția de bună-credință și omițând cu desăvârșire să motiveze înlăturarea probelor ce tindeau la răsturna prezumției de bună credință.

Dacă raționamentul instanței de apel ar fi analizat și ipoteza expusă de către recurentul-reclamant, respectiv împrejurarea că scopul acestor articole nu a fost unul de interes public, ci dorința autorilor de a sancționa atitudinea pretins „arogantă” a recurentului-reclamant și a tatălui său, s-ar fi avut în vedere și rolul mai puțin nobil al presei, și anume acela de a-și crește numărul de cititori prin publicarea unor articole „senzaționale”, iar legitimitatea demersului jurnalistic ar fi fost mai atent apreciată. Se putea verifica astfel dacă intimații, urmărind chiar conducerea cititorilor către o anumită concluzie, au folosit tehnicile specifice de investigație în scopul obținerii unor elemente probatorii care să le susțină concluzia inițială. Această ipoteză, total ignorată de către instanța de judecată, a fost susținută de materialul probator administrat și a fost invocată și prin motivele de apel, arătându-se că, la momentul publicării primului articol, intimații-pârâți prezentau aprioric concluzia unei anchete jurnalistice care încă nici nu fusese demarată. Primul articol a fost publicat înainte de efectuarea verificărilor impuse de normele legale, pornind de la un interviu cu tatăl victimei, iar publicarea articolelor ulterioare a fost generată exclusiv de interesul manifestat de cititori în urma apariției primului articol.

Deși a invocat ca motiv de apel și împrejurarea că instanța de fond a ales să ignore susținerile sale cu privire la nerespectarea de către intimații-pârâți a principiului prezumției de nevinovăție, nici hotărârea recurată nu cuprinde o motivare cu privire la acest aspect.

Pentru toate aceste considerente, apreciază că inexistența sau insuficiența motivării cu privire la anumite motive invocate de către reclamant, fac ca hotărârea instanței de apel să fie nelegală din perspectiva art. 304 pct. 7 C. proc. civ..

II. Hotărârea pronunțată a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a legii.

Susține recurentul în argumentarea acestui motiv de recurs că, deși instanța de apel reține în mod corect textele legislative incidente în cauză, raționamentul juridic care a condus la respingerea apelului formulat este bazat pe o greșită aplicare a acestora, în condițiile în care prevederile art. 10 din Convenția europeană nu acoperă informațiile false și nici erorile din neglijență, deci cu atât mai puțin intenția vădită de denigrare.

În cuprinsul articolelor menționate, s-a produs defăimarea publică a recurentului, prin prezentarea într-o manieră neconformă cu realitatea, agresivă și vehementă, a modului în care s-a desfășurat acum 21 de ani o anchetă penală, urmărind, sub aparența respectării interesului public de a fi informat și sancționării modalității de îndeplinire a justiției în România, distrugerea imaginii sale și pedepsirea pentru „aroganță”.

Urmare a unei greșite aplicări a prevederilor normative incidente în cauză, instanța de apel reține legitimitatea anchetei jurnalistice derulate de către intimați și respectarea de către aceștia a obligațiilor care le revin conform deontologiei profesionale, deși au fost încălcate următoarele principii:

a) principiul bunei credințe în realizarea demersului jurnalistic.

Deși, aparent, se poate considera că demersul jurnalistic ar fi fost desfășurat cu bună-credință, intimații urmărind doar prezentarea unui subiect de interes public, sancționarea unor fapte reprobabile și atragerea atenției publice asupra modului în care se desfășurau anchetele în România, toată această aparență se destramă de la chiar titlurile alese pentru articole și tonul campaniei denigratoare: „Crima L., onoarea pierdută a familiei L. ”; „Procurorul E. redeschide cazul L.” Folosirea unei astfel de terminologii, cu implicații penale dintre cele mai grave, nu poate fi considerată ca făcând parte din doza de exagerare permisă, inclusiv Curtea Europeană condamnând în mod frecvent astfel de exprimări. Dacă într-adevăr intimații-pârâți ar fi fost de bună-credință, aceștia ar fi avut posibilitatea de a-și expune punctul de vedere sub forma de opinii, și nu prezentând cititorilor cu caracter de certitudine și sub formă de informații, opiniile persoanelor pe care le-au interviuat pe parcursul anchetei jurnalistice. Jurisprudența C.E.A.D.O. abundă în exemple de sancționare a utilizării de către jurnaliști a unor termeni care conduc la ideea săvârșirii unei infracțiuni în absența unei hotărâri penale (Cauza Constantinescu împotriva României).

În dovedirea relei-credințe pe care au manifestat-o intimații jurnaliști pe tot parcursul campaniei desfășurate în „E.Z.” instanța de apel trebuia să analizeze și resortul intern care a condus la inițierea acestei campanii, astfel cum reiese în mod clar din primele articole publicate, și a fost confirmat de răspunsul la interogatoriul administrat în cauză intimatului T.H. (răspunsul la întrebarea nr. 1: „Accidentul de mașină făcut de M.L. și atitudinea acestuia”). Se poate lesne observa că scopul acestor articole nu a fost dorința de a aduce în atenția publicului larg corupția din sistemul juridic al României

de la începutul anilor 1990, ci o îndârjire personală împotriva recurentului-reclamant și a familiei sale. Ca atare, dacă instanța de apel ar fi raportat demersul jurnalistic la prevederile normative aplicabile, prezumția de bună-credință ar fi fost răsturnată.

Pe de altă parte, una dintre obligațiile profesionale care le incumbă jurnaliștilor potrivit Codului Deontologic al Jurnaliștilor, este aceea de a solicita fiecareia dintre părțile implicate punctul de vedere cu privire la faptele prezentate. Or, nicidecum, anterior sau pe parcursul derulării campaniei, nici unul dintre intimați sau vreun alt reprezentant al cotidianului „E.Z.”, nu au luat legătura cu recurentul-reclamant.

Transmiterea unui simplu mesaj text pe telefonul mobil, de informare, în chiar ziua în care urma să apară primul articol pe pagina de internet în niciun caz nu poate fi considerată un drept la replică și nici o îndeplinire a obligației prevăzute de articolul 5 din Codului Deontologic: „Ziaristul va da publicității punctele de vedere ale tuturor părților implicate în cazul unor păreri divergente”.

Instanța de apel a aplicat greșit prevederile Codului Deontologic, considerând că această obligație a fost îndeplinită prin publicarea în articole a rezoluției procurorului de neîncepere a urmăririi penale și prin publicarea declarației de presă a recurentului-reclamant. În realitate, acestea nu au fost nicidecum prezentate cu obiectivitatea și respectul cuvenit unor puncte de vedere contrare ipotezei pe care intimații-pârâți voiau să o însufle cititorilor, instanța ignorând inclusiv comentariile extrem de agresive ale chiar jurnaliștilor care au însoțit aceste enunțuri („Familia L. a ieșit la atac. A amenințat cu judecata. La banii pe care-i are și la situația din justiția noastră amenințarea trebuia serios luată în seamă. Unii s-au speriat. Multă lume se muiase. Familia jubila. Pe neașteptate au apărut martori importanți. Cei care se găseau în mașina de pe sensul opus. Puțin a lipsit ca R.L. să nu intre și în ei” - citat din articolul; Onoarea pierdută a familiei L. (II), din data de 26 ianuarie 2012, autor H.T.). Mai mult decât atât, nicidecum nu a fost prezentat cititorilor răspunsul oficial primit de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nr. 313/VII-3/2011, transmis la data de 25 ianuarie 2012.

Nu în ultimul rând, instanța de apel a aplicat greșit prevederile art. 72 din N.C.C., considerând ca dreptul recurentului-reclamant la onoare și la demnitate este limitat, în virtutea calității sale de persoană publică, invocând în acest sens și cauza *Wirtschafts-Trens Zeitschriften-Verlagsgesellschaft M.B.H împotriva Austriei*, în cadrul căreia Curtea statuează că limitele critice acceptabile sunt mai largi în cazul persoanelor care „acceptând să dea interviuri, au ieșit în arena publică”. Recurentul-reclamant nu a făcut nici un fel de comentarii care să îl expună opiniei publice, rezumându-se la declarațiile de presă pe care profesia sa le impune, și niciodată acestea nu au privit viața sa privată. Astfel cum a rezultat din declarația martorului O.R., obiect al mediatizării este în primul rând viața profesională, sportivă a recurentului-reclamant, și niciodată acesta nu a făcut afirmații sau declarații neprovocate cu privire la viața sa personală, astfel ca limitarea dreptului recurentului la onoare și la demnitate este fără suport legal, cu atât mai mult cu cât demersul jurnalistic nu privea viața sa profesională, ci cea privată.

b) obligația de informare prealabilă și a obligația de a efectua verificări riguroase.

Instanța de apel, în analiza acestui motiv de apel, a aplicat greșit prevederile Rezoluției nr. 1003/1993 a Consiliului Europei cu privire la etica ziaristică, precum și ale Codului Deontologic al Jurnaliștilor, care instituie obligații specifice pentru aceștia. Din probele administrate în cauză a rezultat că, prin demersul jurnalistic, s-au prezentat publicului larg informații de natură a aduce grave prejudicii de imagine reclamantului, fără o verificare prealabilă și fără a avea o bază factuală reală, motiv pentru care judecățile de valoare și informațiile transmise nu se pot bucura de protecția conferită de art. 10 din Convenție.

Din simpla analiză cronologică a articolelor apărute și din răspunsurile la interogatorii, reiese cu claritate că intimații nu au depus nici cea mai mică diligentă în direcția unei informări și verificări temeinice, anterioare publicării articolelor, ci au prezentat publicului o primă știre senzațională, bazată, la prima publicare, pe o informație oferită de către o cititoare pe pagina de internet a cotidianului (care corect a sesizat că în urmă cu 21 de ani soția reclamantului a produs un accident de circulație) și pe declarațiile tatălui victimei.

Din probele administrate în cauză rezultă că fundamentul investigațiilor jurnalistice este reprezentat de: declarația tatălui victimei - un om marcat pe viață de tragedia pierderii unui copil și pentru care reclamantul are toată înțelegerea și compasiunea, dar care în mod evident nu poate și nici nu trebuie să fie obiectiv sau credibil în relatarea evenimentelor dramatice având în vedere implicarea emoțională firească și împrejurarea că nu a fost martor la accident; un așa-zis martor ocular, care, din motive neverosimile, a păstrat tăcerea timp de 21 de ani și s-a abținut de la orice declarație în fața organelor de cercetare penală în temeiul unei pretinse legături de prietenie dintre nașul său și familia recurentului-reclamant; declarațiile unui procuror notoriu în căutare de senzațional care prin afirmațiile sale încalcă normele

procedurale și deontologice exprimând un punct de vedere lipsit de orice fundament juridic, cu privire la o cauză soluționată cu mulți ani în urmă, în care nu are nicio calitate.

Potrivit Codului Deontologic, îndeplinirea obligației de informare instituită în sarcina jurnaliștilor ar fi presupus fie să fi publicat articolul abia la momentul la care ar fi obținut probe care să confirme declarația unicei surse, fie să fi prezentat declarațiile acestor persoane ca atare, sub formă de opinie și nu cu caracter de adevăr absolut. În mod nelegal instanța de judecată înțelege să aprecieze îndeplinirea obligației de informare prin raportare la modalitatea de derulare a anchetelor penale și nu în raport de legislația specifică profesiei de jurnalist.

c) prezumția de nevinovăție.

Jurnaliștii sunt obligați a se abține de la a formula verdicte și a pune etichete de autor de fapte penale unor persoane în cazul în care nu s-a pronunțat o instanță de judecată în sensul stabilirii vinovăției acestora.

Instanța de apel a omis să analizeze și să argumenteze modalitatea de respectare, prin demersul jurnalistic, a principiului prezumției de nevinovăție, în condițiile în care singura referire la acest aspect în cuprinsul deciziei recurate este în sensul că „nu se poate reține că ziaristii au formulat verdicte cu privire la vinovăția acestuia”. Or, în realitate, din conținutul articolelor rezultă fără putință de tăgadă învinuirea reclamantului de către jurnaliști de săvârșirea mai multor infracțiuni, cu încălcarea evidentă a chiar modalității de reglementare a acestei obligații conform Rezoluției nr. 1003/1993 a CE. și a codurilor deontologice.

Consideră că a făcut dovada existenței celorlalte două elemente ale răspunderii civile delictuale, prejudiciul moral cauzat recurentului-reclamant și legătura de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu: în primul rând, și dacă se are în vedere numai gradul de mediatizare a subiectului și controversele stârnite de acesta, consideră că dovada prejudiciului moral este făcută prin amploarea expunerii vieții personale a recurentului-reclamant, prezentată într-o variantă proprie a jurnaliștilor, evident defăimătoare. Cu toate acestea, instanța de apel nu a înțeles să analizeze și aceste aspect, considerând că nu sunt întrunite elementele răspunderii civile delictuale, astfel cum este aceasta reglementată de art. 998-999 C. civ. (încadrare în drept rectificată de recurent prin precizarea depusă la termenul din 25 martie 2015 ca fiind art. 1357 și urm., 1373, 1381 din N.C.C.) câtă vreme jurnaliștii și-au exercitat un drept prevăzut de Constituție și anume dreptul la exprimare.

Prin prezentarea, în absența unei baze factuale, a unor fapte determinate privindu-l pe recurent, cu folosirea unor termeni tendențioși și ofensatori, de natură a induce în conștiința opiniei publice ideea că acesta a săvârșit infracțiuni dintre cele mai grave, scopul articolelor în cauză nu a fost, în realitate, acela de a atrage atenția asupra unei probleme de interes public, ci de a-l denigra pe recurent, de a-i distruge credibilitatea, onoarea și reputația.

Intimații SC E.E.Z.C. SRL, C.O.A., C.I.D. și C.P. au formulat întâmpinare solicitând respingerea recursului.

Întrucât în cursul derulării litigiului, respectiv la data de 28 februarie 2015, pârâtul T.H. a decedat, a fost introdusă în cauză moștenitoarea acestuia T.A., citată prin reprezentant legal C.C.

Analizând hotărârea recurată, prin prisma criticilor formulate, Înalta Curte reține următoarele:

I. Recurentul reclamant a criticat, în primul rând, decizia atacată prin prisma dispozițiilor art. 304 pct. 7 C. proc. civ., apreciind că hotărârea nu cuprinde motivele pe care se sprijină și cuprinde motive contradictorii ori străine de natura pricinii.

În esență, recurentul reproșează instanței de apel fie inexistența, fie insuficiența motivării, în sensul că nu a răspuns cu argumente de fapt și de drept tuturor criticilor invocate prin motivele de apel și nu a analizat modalitatea în care instanța de fond a interpretat probatoriul administrat în cauză.

- În concret, într-o primă critică, recurentul susține că, în analiza respectării echilibrului între protecția libertății de exprimare și dreptul la reputație al persoanei vizate, ca element al vieții private, prin prisma criteriilor de apreciere dezvoltate în jurisprudența C.E.D.O., instanța de apel face referire la o serie de hotărâri care nu prezintă relevanță, înlocuind astfel raționamentul juridic al soluției pronunțate.

Nu poate fi reținută o astfel de critică întrucât, invocând hotărârile C.E.D.O. în materia libertății de exprimare contrapusă dreptului la ocrotirea vieții private, instanța de apel nu a făcut decât să enunțe standardele de protecție pe care jurisprudența europeană le-a stabilit în ceea ce privește ocrotirea drepturilor și libertăților în această materie, descriind care sunt limitele pe care, în exercitarea libertății de exprimare, jurnalistul le poate atinge fără a se considera că încalcă dreptul la viața privată, onoarea și demnitatea unei persoane subiect al investigației jurnalistice. Reperete rezultate din

jurisprudența menționată vizează distincția ce trebuie operată între fapte și judecăți de valoare, echilibrul dintre libertatea de exprimare și dreptul la reputație, existența unei baze factuale și în cazul emiterii unor judecăți de valoare, verificarea informațiilor și dreptul la replică, buna credință în demersul jurnalistic și doza de exagerare și provocare admisibilă.

După fixarea limitelor analizei, instanța de apel a procedat în mod concret la verificarea respectării acestora în litigiul dedus judecătii, potrivit criteriilor de apreciere dezvoltate de jurisprudența enunțată, reținând, din conduita jurnalistică, elementele necesare de natură a-i susține concluzia că „știrile au fost bazate pe mijloace adecvate de demonstrare în sensul art. 4 din Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1003/1993 privind etica jurnalistică, prin urmare sursele fiind credibile”.

Instanța a argumentat pertinent care sunt împrejurările care constituie baza factuală ce a stat la baza dezvoltării judecăților de valoare apreciind că, și în situația în care a existat o creștere graduală a imputărilor factuale, maniera în care au procedat ziaristii este una corespunzătoare.

Prin urmare nu se poate reține absența unei motivări care să susțină soluția pronunțată, în condițiile în care instanța de apel și-a prezentat argumentele pentru care a considerat că nu există o faptă ilicită a jurnaliștilor care să atragă declanșarea mecanismului răspunderii civile delictuale.

- O altă critică formulată în cadrul acestui motiv de recurs este aceea că instanța de apel trebuia să analizeze nerespectarea principiilor și normelor deontologice ale profesiei de jurnalist, invocată prin cererea de chemare în judecată, nu prin corectitudinea efectuării cercetării penale cu privire la accidentul rutier, ci din perspectiva modalității de obținere și prezentare către publicul larg a informațiilor privind faptele imputate și atingerii aduse în acest mod, de către intimați, drepturilor recurentului-reclamant.

Interpretarea într-o altă modalitate, decât cea agreată de parte, a elementelor bazei factuale, relevanța acestora și a momentului publicării dreptului la replică, nu echivalează cu o nemotivare în sensul prevăzut de art. 304 pct. 7 C. proc. civ.. Instanța de apel nu a validat corectitudinea cercetării penale, cum a apreciat recurentul, ci a reținut, în ceea ce privește modalitatea de obținere a informațiilor, că ziaristii și-au fundamentat opiniile exprimate în cadrul articolelor incriminate pe afirmațiile făcute de martori, pe părerile unor experți, polițiști, avocat, procuror și pe înscrisurile din dosarul penal pe care l-au studiat. Referirea la similaritatea investigației jurnaliste cu cea a unei anchete penale a fost făcută în contextul aprecierii seriozității demersului și a constatării că știrile au fost bazate pe mijloace adecvate de demonstrare, sursele fiind considerate credibile.

- Se susține că motivarea instanței de apel este vădit lacunară în ceea ce privește critica de nerespectare a principiului bunei-credințe în exercitarea demersului jurnalistic. În acest sens, se arată că instanța de apel reține că buna-credință se prezumă, omițând să motiveze înlăturarea probelor ce tindeau la a răsturna prezumția și, de asemenea, că baza factuală a fost suficientă pentru publicarea de informații cu caracter cert sau de judecăți de valoare, omițând a analiza resortul intern care a condus la investigații (ce nu a fost unul de interes public, ci o îndârjire personală a autorilor de a sancționa atitudinea pretins „arogantă” a recurentului-reclamant și a tatălui său), precum și relevanța demersului însuși din perspectiva celor 21 de ani scurși de la data evenimentelor relatate; se arată că instanța de apel nu analizează legalitatea și temeinicia investigațiilor din perspectiva unui demers jurnalistic, nu argumentează în ce măsură fiecare dintre elementele factuale reținute prezintă suficientă credibilitate și relevanță și în ce măsură momentul și modalitatea publicării dreptului la replică al recurentului-reclamant au îndeplinit exigențele profesionale.

Înalta Curte apreciază că, în analiza bunei credințe a demersului jurnalistic, instanța de apel a verificat și susținerea referitoare la scopul urmărit prin publicarea articolelor, ce nu ar fi fost unul de interes public ci personal și, contrar afirmațiilor recurentului, a motivat înlăturarea aserțiunilor acestuia ce tindeau la răsturnarea prezumției de bună credință. În acest sens instanța de apel arată că subiectul este de interes public (moartea unui om și funcționarea justiției în sens larg) și că motivația ziaristului de a se face dreptate nu o exclude pe cea susținută de reclamant (respectiv că ancheta jurnalistică ar fi fost declanșată de părerea negativă pe care ziaristul o avea despre o anumită persoană, în speță presupusa aroganță). Important, precizează instanța de apel, este ca ziaristul să nu fi avut numai intenția de a afecta în mod gratuit reputația persoanei vizate, împrejurare care, de altfel, nu s-a dovedit (buna-credință prezumându-se). Cerința impusă de Curtea Europeană pentru a constata că art. 10 a fost respectat este aceea a existenței unei baze factuale suficiente, care creează convingerea jurnalistului că faptele prezentate sunt reale, punând un semn de egalitate între aceasta și buna-credință, în contextul discutării unor chestiuni de interes general.

Critica recurentului în sensul că instanța nu a analizat fiecare element factual din punctul de vedere al credibilității, relevanței și modalității de obținere nu poate fi reținută în condițiile în care, în apel, au fost înfățișate toate aspectele de fapt apreciate ca relevante în susținerea argumentației juridice. Pe de altă parte, concluziile instanței rezultate în urma

interpretării probatoriului administrat nu mai pot fi cenzurate pe calea recursului, reprezentând aspecte de temeinicie și nu de nelegalitate a hotărârii atacate.

În plus, deși a reținut că afirmațiile ziariștilor în legătură cu faptele imputate reclamantului nu sunt sprijinite de probe absolute, instanța de apel a apreciat că „ele apar ca ipoteze pe care le-au formulat ziariștii, în cadrul și în limitele exercițiului liber al dreptului de exprimare. Atâta timp cât au prezentat raționamentul care a stat la baza unor asemenea concluzii, făcând referire deopotrivă la poziția exprimată de reclamant (care este versiunea oficială), jurnaliștii au fost de bună-credință, lăsând cititorului posibilitatea de a face propria apreciere asupra faptelor prezentate”.

În același sens, și relevanța timpului scurs de la eveniment este un aspect de percepție subiectivă a receptorului informației, neputând fi apreciată ca un element ce susține reaua credință a celui care a transmis informația ignorat de instanța de apel.

- O altă critică subsumată disp. art. 304 pct. 7 C. proc. civ. este aceea că instanța de apel nu a analizat ipoteza potrivit căreia intimații au urmărit conducerea cititorilor către o anumită concluzie, folosind tehnicile specifice de investigație, în scopul obținerii unor elemente probatorii care să le susțină concluzia inițială, arătându-se că la momentul publicării primului articol intimații-pârâți prezentau aprioric concluzia unei anchete jurnalistice care încă nici nu fusese demarată.

Nu poate fi reținută neanalizarea acestui aspect în condițiile în care instanța de apel a arătat că, deși sursele nu au fost prezentate de la început, nici afirmațiile din articole nu au fost atât de categorice de la început, existând o creștere graduală a imputărilor factuale pe măsura prezentării unor noi mijloace de probă, astfel încât maniera în care au procedat ziariștii este una corespunzătoare (iar nu la cele mai înalte standarde), constatându-se, în final, că au existat anumite indicii în legătură cu faptele imputate reclamantului (referitoare, pe de o parte, la modul în care a avut loc accidentul și pe de altă parte, la modul în care s-a desfășurat urmărirea penală).

Prin urmare, asupra acestui aspect instanța de apel s-a pronunțat chiar dacă într-un sens diferit de cel solicitat a fi avut în vedere de reclamant.

- S-a criticat și faptul că, deși reclamantul a invocat ca motiv de apel și împrejurarea că instanța de fond a ignorat susținerile sale cu privire la nerespectarea de către intimații-pârâți a principiului prezumției de nevinovăție, hotărârea recurată nu cuprinde o motivare cu privire la acest aspect.

Este eronată această aserțiune întrucât se constată că instanța a analizat acest motiv de apel, atunci când a apreciat că intimații-pârâți nu au afirmat că reclamantul ar fi vinovat de producerea accidentului iar cea mai categorică susținere a fost aceea dintr-un articol din 26 ianuarie 2012 în legătură cu dinamica accidentului, în sensul că a condus cu viteză excesivă un autoturism, a intrat pe celălalt sens și a accidentat mortal o femeie de 23 ani (care traversa totuși printr-un loc nemarcat), concluzionând că nu se poate reține că ziariștii au formulat verdicte cu privire la vinovăția acestuia, în condițiile în care finalitatea declarată a articolelor era aceea a redeschiderii anchetei.

Prin urmare Înalta Curte nu va reține critica de nemotivare a deciziei recurate, în condițiile în care instanța de apel a argumentat care sunt considerentele de fapt și de drept avute în vedere la pronunțarea soluției, cu legătură directă cu aceasta și care susțin decizia.

II. În ceea ce privește motivul de recurs prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ., recurentul a arătat că instanța de apel, printr-o greșită aplicare a prevederilor normative incidente în cauză, a reținut legitimitatea anchetei jurnalistice și respectarea de către intimați a obligațiilor care le revin conform deontologiei profesionale, deși, în cuprinsul articolelor menționate, s-a produs o defăimare publică în ceea ce îl privește, prin prezentarea într-o manieră neconformă cu realitatea, agresivă și vehementă, a modului în care s-a desfășurat acum 21 de ani ancheta penală.

Recurentul susține, în primul rând, că a fost încălcat principiul bunei credințe în realizarea demersului jurnalist, astfel că acesta nu se mai bucură de protecția conferită de art. 10 din Convenție, argumentele invocate referindu-se la titlurile alese (ce exced dozei de exagerare permise), tonul denigrator al campaniei, în care simple opinii au fost prezentate ca certitudini, scopul campaniei jurnalistice, încălcarea dreptului la replică și ignorarea punctului său de vedere. Recurentul afirmă că nu s-a ținut cont, în aprecierea libertății jurnalistice de exprimare, de împrejurarea că nu este o persoană publică decât sub aspectul vieții sportive, astfel că limitarea dreptului la onoare și demnitate este fără suport legal.

O astfel de critică impune a se analiza în ce măsură libertatea de exprimare a ziariștilor și de informare a publicului, garantată de art. 10, încalcă dreptul la viață privată a reclamantului, ocrotit de art. 8 din Convenție, în cadrul căruia este inclus și dreptul la reputație. Atât instanța de fond cât și cea de apel au examinat cauza din perspectiva echilibrului între cele două drepturi garantate deopotrivă, verificând dacă, prin publicarea articolelor învinuite, jurnaliștii s-au plasat în

afara limitelor de protecție oferite de art. 10, cu consecința încălcării art. 8.

Corect s-a reținut că presa are datoria de a alerta publicul atunci când are informații de interes general, însă când acestea implică în mod direct persoane determinate, trebuie să furnizeze o bază factuală și să aibă în vedere contextul public în care acționează persoana vizată și natura împrejurărilor ce fac obiectul articolelor. Pentru a constitui o încălcare a art. 8 din Convenție, un atac împotriva reputației unei persoane trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate și să cauzeze un prejudiciu real victimei prin încălcarea dreptului acesteia la respectul vieții private.

Este de necontestat, iar instanțele de fond au afirmat deja, că potrivit jurisprudenței Curții Europene, deși nu trebuie să depășească limitele ce țin în special de protecția reputației și drepturilor persoanei, în îndeplinirea sarcinii de a comunica informații și idei asupra unor chestiuni de interes general, jurnaliștii sunt protejați de art. 10 din Convenție chiar dacă nu pot face proba verității, dacă se dovedește că au acționat cu bună credință, pe baza unor afirmații credibile. Inexactitatea parțială a faptelor prezentate nu exclude protecția art. 10 dacă jurnalistul nu a acționat cu rea credință iar subiectul este de interes public.

Sanționarea jurnaliștilor în temeiul răspunderii civile delictuale, astfel cum solicită reclamantul, reprezintă o ingerință în dreptul la liberă exprimare. Pentru impunerea pe cale jurisdicțională a unei asemenea ingerințe, cu titlu de sancțiune civilă, în cauză s-a verificat dacă ingerința este prevăzută de lege (instituția răspunderii civile delictuale fiind reglementată de art. 1349 N.C.C.), dacă este justificată (se invocă încălcarea dreptului la reputație a persoanei criticate), dacă este necesară într-o societate democratică (limitele aprecierii fiind mai largi în cazul unor persoane publice), respectiv dacă corespunde unei nevoi sociale imperative (să existe bază factuală pentru judecățile de valoare, sens în care s-a apreciat că ancheta jurnalistică poate face dovada documentării și bune credințe și reprezintă un factor exonerator de răspundere civilă).

Analizând aceste elemente în cadrul mecanismului răspunderii civile delictuale, instanța de apel a apreciat corect că în cauză ingerința statului în libertatea de exprimare, deși legală, nu ar fi proporțională cu scopul legitim urmărit.

Instanța de apel nu s-a rezumat la o aplicare strict formală a principiilor libertății de exprimare, ci a analizat criteriile de apreciere a limitelor criticii acceptabile referitoare la calitatea persoanei, forma și stilul mesajului critic, contextul în care este redactat articolul, interesul public pentru tema dezbătută, existența bazei factuale minime, raportul între judecata de valoare și situația faptică, doza de exagerare a limbajului, concluzionând că s-a respectat cu bună credință deontologia profesională, jurnaliștii prezentând concluzii proprii obiective.

Este reală susținerea recurentului în sensul că art. 10 nu acoperă informații false și denigratoare, însă în cauză conținutul articolelor, prin prisma probatoriului administrat, nu a fost considerat ca atare. S-a apreciat că maniera de redactare a articolelor nu excede limitelor acceptabile, că afirmațiile jurnalistice nu sunt lipsite total de bază factuală, au un suport probatoriu, nefiind efectuate exclusiv într-o campanie media de denigrare îndreptată împotriva reclamantului sau a tatălui său.

De asemenea, instanța de apel a reținut că limitele impuse demersului jurnalistic în cazul concret al unui subiect de interes general (o posibilă faptă penală săvârșită de o persoană cu notorietate în rândul publicului cititor și suspiciunea de influențare a unei anchete penale), sunt mai largi, astfel că publicarea articolelor poate fi justificată, în condițiile respectării principiului bune credințe și a obligației de verificare și informare corectă și obiectivă, condiții apreciate a fi fost îndeplinite în cauză.

În acord cu instanța de apel, Înalta Curte apreciază că limitele critice acceptabile sunt mai largi în cazul unei persoane publice decât în cazul individului obișnuit, iar pe de altă parte, nu se poate reține că ceea ce a fost prezentat publicului, un accident rutier soldat cu decesul victimei reprezintă un aspect ce ține strict de viața privată a persoanei.

Astfel articolele au vizat, după cum s-a arătat, o posibilă faptă penală comisă de reclamantul despre care se sugerează, contrar concluziei cu care s-a finalizat ancheta penală în epocă, că ar fi condus, în locul soției sale, autoturismul care a accidentat mortal o persoană ce traversa strada prin loc neregulamentar.

Reclamantul este o persoană publică, chiar dacă numai prin prisma profesiei sale, aceeași cu cea a tatălui său, dat fiind interesul considerabil al publicului pentru domeniul sportiv în care aceștia activează.

Pentru o persoană activă în domeniul public, interesul mai mare cu privire la o eventuală faptă sau conduită este justificat, reținându-se, corelativ, o toleranță mai mare față de mijloacele utilizate în dezbateri.

Prin urmare, caracterul notoriu al persoanei implicate, combinat cu subiectul acestei investigații, o posibilă încălcare a legii ce nu a fost sancționată la momentul săvârșirii ei, justifică interesul investigației jurnalistice.

Este reală aprecierea instanței de apel că titlurile articolelor conțin o mare doză de exagerare, chiar de provocare, atunci când califică accidentul rutier soldat cu decesul victimei drept o crimă, însă o astfel de calificare, astfel cum rezultă din conținutul articolelor, nu se referă la infracțiunea de omor din legislația penală ci la urmările accidentului, respectiv decesul victimei, menținându-se în doza permisă de exagerare și provocare a opiniei cetățenilor, întrucât a reprezentat o judecată de valoare fundamentată pe o bază factuală reală.

Prin urmare, chiar dacă titlul are un caracter insolent și exagerat, nu poate conduce la concluzia că ziaristii ar fi acreditat ideea vinovăției reclamantului pentru ucidere din culpă ci scopul a fost de a atrage atenția asupra subiectului apreciat a fi de interes public, aspect ce se circumscrie exercițiului libertății jurnalistice. Opiniile lor nu trebuie interpretate din punct de vedere juridic pentru că jurnaliștii nu au o pregătire calificată în acest domeniu iar expresiile gen „crimă” sunt folosite în contextul în care se dorește atragerea de cititori pentru articolul publicat.

Potrivit jurisprudenței C.E.D.O. în aplicarea art. 10 din convenție, însușită de instanța națională, libertatea de exprimare acoperă nu numai informațiile sau ideile care sunt primite favorabil sau care sunt considerate inofensive sau indiferente, ci și pe acelea care offensează, șochează sau îngrijorează statul sau un anumit segment al populației.

Corect a apreciat instanța de apel că opinia personală a ziaristului referitoare la persoana reclamantului nu este mai importantă decât scopul declarat de a sesiza o posibilă conduită nelegală a acestuia și a autorităților statului în legătură cu o împrejurare ce ar fi putut atrage răspunderea penală.

Nu s-ar concepe ca un jurnalist să poată să emită judecăți de valoare critice numai cu condiția de a le putea demonstra realitatea. În situația în care a existat o anchetă penală în legătură cu fapta ce a determinat investigația jurnalistică, există o bază factuală care să justifice judecata de valoare. Judecata de valoare este excesivă doar atunci când este lipsită de orice bază factuală, situație ce nu se regăsește în speță. Articolele realizate s-au finalizat cu concluzii obiective în sensul unei solicitări de redeschidere a anchetei astfel că nu au fost apreciate de instanțele de fond doar ca un atac personal gratuit.

Jurnaliștii au recunoscut că au plecat de la comentariul unei cititoare postat pe internet, însă nu s-au limitat la informațiile conținute în acest comentariu, ci au continuat investigația jurnalistică și s-au documentat cu privire la caracterul real al informațiilor, dincolo de doza de exagerare folosită în exprimare pentru a atrage atenția publicului asupra acestei situații, au prezentat punctul de vedere al familiei victimei, dar și concluziile anchetei oficiale, au interviuat specialiști, martori. Pomind de la această stare factuală au formulat judecăți de valoare, însă faptele concrete imputate reclamantului (se afla la volan, a beneficiat de influențarea anchetei penale) au în ele însele o bază factuală suficientă pentru a putea determina pronunțarea unor concluzii, nu neapărat verdicte de vinovăție. Este adevărat că distorsionarea realității operată cu rea credință poate să depășească limitele criticii acceptabile însă, în prezenta cauză, s-a reținut că reclamantul nu și-a putut dovedi susținerea că scopul acestor articole ar fi fost acela de satisfacere a unui interes particular al ziaristului într-o campanie mediatică de defăimare și discreditare a sa și a familiei sale.

În acest sens, astfel cum instanțele de fond au constatat, afirmațiile nu prezintă situații lipsite de orice suport probator, ci conțin informații fiabile ce pot fi considerate verosimile.

Nu se poate reține nici aserțiunea reclamantului referitoare la încălcarea de către jurnaliști a dreptului la replică și neprezentarea punctului său de vedere, în condițiile în care instanța de apel a apreciat că această obligație a fost îndeplinită prin faptul că ziarul a publicat declarația de presă a reclamantului la data de 23 ianuarie 2012, concordantă cu concluziile anchetei oficiale, de asemenea redată în cuprinsul articolelor.

Recurentul nu a arătat în ce constă nelegalitatea acestei statuări a instanței de apel, susținând doar aspecte referitoare la modul, necorespunzător în opinia sa, în care a fost îndeplinită, de către jurnaliști, această obligație, respectiv că declarația sa nu a fost prezentată cu obiectivitate și că nu a fost publicat un răspuns oficial al organului de anchetă penală conținut în adresa Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție transmis la 25 ianuarie 2013. Aceste aspecte însă, care au stat la baza reținerii de către instanța de apel a respectării dreptului la replică, reprezintă chestiuni de apreciere prin raportare la situația de fapt și la probele administrate, proprii unei faze devolutive a procesului civil, imposibil de reevaluat în recurs față de limitările art. 304 C. proc. civ..

În concluzie, calificând discursul jurnalistic, se apreciază, raportat la atitudinea subiectivă, că acesta nu a fost formulat cu rea credință și nici că au fost depășite limitele libertății de exprimare, neputându-se reține astfel critica recurentului privind încălcarea principiului bunei credințe.

Un alt principiu a cărui încălcare, consideră recurentul, a fost nesocotită de instanța de apel este acela de informare

prealabilă și efectuarea unor verificări riguroase. Sub acest aspect se impută instanței de apel că nu a ținut cont de împrejurarea că informațiile redată în articol nu au o bază factuală reală, faptele fiind prezentate voit denaturat, că jurnaliștii nu au făcut verificări anterioare publicării primului articol care s-a bazat pe un comentariu al unui cititor și pe ceea ce a afirmat tatăl victimei. În plus aceste susțineri precum și cele ale martorului și procurorului se impuneau a fi prezentate ca opinii, nu cu un caracter de adevăr absolut.

Cum s-a menționat anterior, deși presei îi este tolerată o oarecare doză de exagerare sau chiar de provocare, jurnaliștii trebuie să îndeplinească obligația deontologică de a verifica în prealabil, în mod rezonabil, susținerile publicate și de a solicita un punct de vedere persoanei vizate de conținutul articolului.

Înalta Curte apreciază că, în cauză, jurnaliștii s-au preocupat să verifice în mod serios veracitatea și fiabilitatea afirmațiilor făcute, cu mijloacele specifice demersului jurnalistic. Cu privire la rigurozitatea verificărilor, astfel cum s-a arătat anterior, nu întotdeauna, când se fac afirmații referitoare la fapte, este necesar să se dovedească adevărul acestora, nefiind efectuate în cadrul unei anchete penale, ci este suficientă să fie menționate împrejurări care oferă indicii în acest sens.

Împrejurarea că elementele investigației au fost prezentate în cuprinsul mai multor articole, informațiile nefiind obținute în totalitate anterior declanșării campaniei de presă, nu poate fi considerată o încălcare a normei deontologice, instanța de apel apreciind corect că o creștere graduală a imputărilor factuale este corespunzătoare, deci acceptabilă, chiar dacă nu se ridică la cele mai înalte standarde. Nu se contestă nici faptul că reclamantul a fost înștiințat anterior publicării primului articol, modalitatea de informare (prin S.M.S.) neputând fi calificată ca formală.

De asemenea, contrar aprecierilor recurentului, în conținutul publicat se poate realiza distincția între informațiile provenind de la autorități, declarațiile familiei, ale martorilor și ale specialiștilor, pe de o parte și opiniile jurnaliștilor, pe de altă parte. Judecata de valoare în cauză se întemeiază pe o explicație obiectivă acceptabilă cuprinsă în conținutul articolului, de unde se deduce că publicarea articolelor prin care persoana vizată a fost considerată, în contradicție cu concluziile anchetei penale, autor al accidentului, s-a bazat pe o activitate de culegere a datelor necesare și verificare a situației prezentate.

Se critică, în memoriul de recurs, și faptul că instanța de apel nu a sancționat încălcarea prezumției de nevinovăție de către jurnaliștii care au formulat verdicte privind săvârșirea unor infracțiuni, în condițiile în care o anchetă penală a statuat contrar.

Instanțele de fond nu au ignorat prezumția de nevinovăție când au apreciat că interesul față de subiect este major, dat fiind norma socială presupus a fi fost încălcată și notorietatea persoanei subiect al investigației jurnalistice, că afirmațiile nu apar a fi pur subiective și lipsite de orice suport iar concluzia verificărilor jurisdicționale asupra faptelor prezentate nu este hotărâtoare în stabilirea veridicității din punct de vedere al libertății de exprimare.

În concordanță cu aprecierea instanței de apel, se reține că jurnaliștii nu au formulat, în concluziile articolelor, verdicte de vinovăție penală, rolul pe care și l-au asumat fiind de a alerta opinia publică atunci când au apreciat că dețin informații despre posibile nereguli, fără să a li se putea impune să dispună de mijloacele de probă pe care le administrează organele judiciare în stabilirea săvârșirii unei infracțiuni. De altfel, în principal, articolele redau derularea faptelor în versiunea reținută din declarațiile persoanelor intervievate, punctează preținse contradicții cu concluziile anchetei penale, descriu conduite precedente ale persoanelor implicate și opiniile unor specialiști, menționând, în concluziile ultimului articol, că nu pot stabili vinovați și că, indiferent de situație, a intervenit prescripția răspunderii penale. În acest sens sunt și concluziile instanței de apel care, analizând conținutul publicațiilor, nu a identificat formularea unui verdict de vinovăție.

În fine, se impută instanței de apel că nu a analizat prejudiciul moral suferit de recurent și legătura de cauzalitate cu fapta ilicită.

Este adevărat că angajarea răspunderii civile delictuale pentru prejudiciile cauzate prin fapta proprie, astfel cum este reglementată de art. 1357 și urm din N.C.C. (precum și în reglementarea anterioară art. 998-999) presupune existența cumulată a patru condiții sau elemente constitutive: prejudiciul, fapta ilicită, raportul de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu și vinovăția autorului faptei ilicite.

Însă, dat fiind caracterul cumulativ al condițiilor ce se impun a fi îndeplinite pentru declanșarea mecanismului răspunderii civile delictuale, de vreme ce s-a constatat inexistența caracterului ilicit al faptei, devine lipsită de relevanță analiza celorlalte condiții, sens în care nu se poate reproșa instanței de apel o astfel de omisiune.

Cu privire la practica judiciară invocată în recurs (admiterea în primă instanță a unei acțiuni în răspundere civilă delictuală promovată de tatăl reclamantului), se reține că aceasta nu reprezintă un izvor de drept și nici nu se poate impune prin efectul pozitiv al autorității de lucru judecat în condițiile în care situațiile analizate nu sunt aceleași, părțile, obiectul și cauza fiind distincte.

Pentru toate aceste considerente, Înalta Curte apreciază că decizia atacată a fost pronunțată cu respectarea dispozițiilor legale, nefiind incidente dispozițiile art. 304 pct. 7 și 9 C. proc. civ. În consecință, în baza art. 312 alin. (1) C. proc. civ. va respinge recursul ca nefondat.

PENTRU ACESTE MOTIVE

ÎN NUMELE LEGII

D E C I D E

Respinge, ca nefondat, recursul declarat de reclamantul L.R. împotriva Deciziei nr. 505/A din 18 noiembrie 2014 a Curții de Apel București, secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie.

Irevocabilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 23 septembrie 2015.